

Verksamhetsrapport Klarälvens vattenråd 2023

Klarälvens vattenråd har under året arbetat främst med vatten i Halgåns avrinningsområde, avslutat flera projekt och gjort mindre arbeten i ytterligare några av våra 18 projekt.

Projekt 2 Värmullen. Slutfört projektet undersökning av vattenkvalitet med fokus på dagvatten

Projekt 5 Halgån– Undersökningar på många sätt- här elfiske i Åssjöälven med Klarälvens folkhögskoleelever

Projekt 13 Biotopåterställande i Tåsans mynning, en del i åtgärdsplanen– utförts i samverkan med länsstyrelsen

Projekt 15 Gör sjöbäcken – elfiske nedströms sjukhusdammen – massor av öring!

Viktiga händelser

Vattenrådets arbete har bedrivits efter den mål- och verksamhetsplan med tillhörande budget som stämman antagit. Vi har tillsammans med andra aktörer under året framför allt arbetat i Halgåns delavrinningsområden- ett tvåårigt LOVA-projekt.

Tre styrelsemöten har hållits under året. Stämman hölls i Hammarö med en stor uppslutning, med en uppskattad tipspromenad längs Klarälven. Vi bjöd in till ett öppet möte i flottarestugan intill Halgån som avslutades med styrelsemöte. Foto nedan.

Medlemmar

Klarälvens Vattenråd har 93 medlemmar och 5 observatörer. Kommunerna längs älven, Hammarö, Karlstad, Forshaga, Munkfors, Hagfors, Torsby är representerade i styrelsen. Kommunerna Kil, Filipstad och Sunne har vatten i vårt avrinningsområde och är medlemmar, men har avstått från representation i styrelsen. Värmlands länsstyrelse, Värmlands läns kalkningsförbund och Skogsstyrelsen har en aktiv observatör i styrelsen. Alla fiskevårds(områdes)föreningar (49 st.) som har vatten i avrinningsområdet är medlemmar, varav sex är representerade i styrelsen (en styrelsemedlem kan representera flera FVOF). Alla företag som ingår i Klarälvens recipientkontroll är även medlemmar i vattenrådet. Markägarekonstellationer som Mellanskog, LRF, Fiskevattenägarna och Stora Enso – de två sista är representerade i styrelsen - samt flera konsultföretag med vattenarbete är medlemmar. Två företag med kraftverk i systemet är medlemmar: Fortum Sverige (representerad i styrelsen) och Bergfors kraft (oklart om medlem 2024). Slutligen är flera bygdeföreningar och 10 enskilda personer med i vår förening.

Avstämning av måluppfyllelse enl. programförklaringen

Stämman 2023 beslutade att fortsatt följa den programförklaring för vårt arbete som antogs 2022 för perioden 2022–2026. Programförklaringen ger vägledning till övergripande inriktningar på vårt arbete, uppdelat på 6 inriktningar med övergripande målsättningar.

Mål 1: Klarälvens vattenråd ska ta aktiv del i små och stora projekt som utvecklar de unika arterna Klarälvslox och Klarälvsöring. Detta gynnar även fisketurism och annan besöksnäring kopplat till vatten i vårt vattenområde, vilket är en viktig grund för hållbar tillväxt i Klarälvens kommuner.

Uppfyllelse: Samverkan har skett vid biotopåtgärder vid Tåsans mynning. Projektet 14-mynningar har bäring på att skapa lek och uppväxtområden för Klarälvsfisken.

Mål 2: Vattenrådet ska i första hand arbeta efter den prioritering av åtgärder som beslutats av stämman. Projekten har i huvudsak tre olika inriktningar:

- Delta aktivt i samrådsprocesserna **genom att ta fram faktaunderlag** i de biflöden till Klarälven som kommer att vara föremål för nationell omprövning av vattenkraft. *Uppfyllelse: Undersökningar i Halgåns huvudfåra.*
- **Arbeta fram lokala åtgärdsplaner** för de vatten som inte är föremål för omprövning *Uppfyllelse: Lokal åtgärdsplan för Kölan- oreglerat biflöde till Halgån klart 2024.*
- Delta aktivt i arbetet för att **genomföra de lokala åtgärdsplaner** som VR tagit fram. *Uppfyllelse 2023: Biotopvård i Tåsan och Götån. Åtgärdsplanerna för Fämtan och Likan kommer till förhoppningsvis till användning i det Life-projekt som länsstyrelsen ansökt om.*

Mål 3: Vattenrådet ska bistå länsstyrelsen i deras arbete med god förvaltning genom att skapa samverkansarenor bestående av kommunala tjänstemän, företag, enskilda och fiskevårdsföreningar.

Uppfyllelse: 2023 ligger bättre i fas med länsstyrelsens planering, vi stöttar t.ex. Lifeprojektet om restaurering Likan och Fämtan.

Mål 4: Styrelsen ska finna arbetsformer som långsiktigt utvecklar verksamheten. Det kan vara att koordinera arbetet över kommungränser, samverka med kommunalförbunden Värmlands kalkningsförbund och Klarälvens vattenvårdsförbund, samt bistå de lokala fiskevårdsområdesföreningarna och andra lokala aktörer för att driva prioriterade projekt.

Uppfyllelse: Samverkan sker idag genom aktiva representanter i alla kommuner.

Mål 5: För att ett långsiktigt arbete ska kunna ske önskar vi att en samordnartjänst inrättas. Det förutsätter en ekonomi som grundas på över åren förutsägbara intäkter. Samordnartjänsten ska vara en resurs till vattenrådet och arbeta över hela avrinningsområdet. Tjänsten ska finansieras av de ingående kommunerna, ev med bidrag från staten. Vattenrådet är öppen även för andra lösningar, t.ex. organisatorisk samverkan med andra organisationer

Uppfyllelse: Medlemsavgifter tas nu ut från våra kommuner motsvarar ungefär en 10 % tjänst. Vi kommer inte framåt vad gäller långsiktig utveckling av organisationen utan stampar fortfarande på samma ställe, trots löften om inbjudan till vattenvårdsförbundets styrelsemöten.

Mål 6: Styrelsen ska arbeta för att Vattenrådets arbete i hela Värmland utvecklas tillsammans.

Uppfyllelse: Samordnarna i Värmlands vattenråd har regelbundna möten för att dryfta gemensamma problem, vilket vi deltar i.

Våra principer vid val av projekt

Följande prioriteringar gäller för vårt arbete t.o.m. 2026:

- Projekt som syftar till att gynna Klarälvslox och öring prioriteras. Här ingår biotopförbättringar i biflöden till Klarälven uppströms Edsforsen med potential för laxlek.
- Projekt där vattenrådet kan göra skillnad genom att skapa samverkan och konsensus mellan olika intressen/organisationer/över gränser har prioritet.
- Projekt ska väljas ut som har intresse för en bred grupp av våra medlemmar.
- Vatten med viktiga målarter utöver Klarälvslox och öring prioriteras med åtgärder för att gynna dessa arter, t.ex. flodpärlmussla, storröding, flodkräfta och en stark lokal öringstam.
- Projekt i Klarälvens biflöden som blir föremål för omprövning (mindre NAP-älvar) ska prioriteras för utredningar med syfte att underlätta samrådsprocessen.
- Projekt som syftar till att ta fram Lokala åtgärdsplaner i övriga biflöden med målsättningen att skapa passerbarhet förbi hinder, återställa efter flottningen och få ett naturligt vattenflöde.
- Vattenrådet vill samverka med Skogsstyrelsen och markägare i projekt som syftar till återvätning av landskapet där en positiv påverkan på vattnets näringsstatus och hydrologisk regim kan ske.

Arbetsuppgifter under perioden 2022–2026 kopplade till Mål 2

1. Informationsansvar för de projekt som vi avslutat, men fortsatt är aktivt drivande för att få tillstånd genomförande. *Information läggs löpande ut på hemsidan www.klaralvensvattenrad.se.*
2. Under perioden fram till 2026 ska vattenrådet arbeta i de vatten som stämman prioriterat. Under 2023 har vi -mer eller mindre -arbetat inom 12 av de 18 utpekade vattenförekomster. Mest arbete har skett i LOVA-projektet Halgån. Vi har ännu inte fått respons på vår ansökan om bidrag till lokal åtgärdsplan Görsjöbäcken som lämnades in i maj 2023.

- **Projekt 1 Acksjön**

Vattenrådet ska fortsätta ha ett informationsansvar under en tid framgent efter genomförandet av den åtgärdsplan vi tidigare upprättat. Vår åtgärdsplan genomfördes 2016–2018 och systemet har nu god ekologisk status. Förbättringar för laxlek planeras göras i mynningsområdet. Detta planeras 2024, och ett möte bör hållas innan dess med allmänheten.

Uppföljning: *Vi har inte haft något möte med allmänheten 2023. Planering av biotopvård i mynningsområdet har godkänts av länsstyrelsen. Huvudman Sportfiskarna, VR ombud.*

- **Projekt 2 Värmullen (Hagfors)**

Framtagande av lokal åtgärdsplan för Värmullen var klar 2019. Genomförandet pågår, under 2020–2023 med fokus på dagvattnets innehåll av metaller.

Uppföljning: *Dagvattenundersökningen klar 2024. Rapport finns på hemsidan.*

• **Projekt 3 Upplunden med tillflöden Klamma älv och Ögsjälven (Hagfors)**

Vi är framme vid den sista etappen i genomförandet av åtgärdsplanen. Ännu har systemet otillfredställande status p.g.a. bedömning för fisk. 2022 genomförde vi elfiske efter öring i tillförande mindre biflöden, vilket länsstyrelsen krävde för godkännande av utsättning. Ingen fångst. Flodkräftbeståndet utvecklas fint och undersöks varje år. Foto på utsättning 2017.

Uppföljning: Fas 3 (sista fasen) är utplantering av ögonpunktad klarälvsöring, vilket skulle ske i två omgångar, den sista under FVF regi, planerat 2024.

➤ **Projekt 4 Tångån-Blysjön (Forshaga-Karlstad)**

Vattenrådet tog fram en åtgärdsplan som beslutades i maj 2017 på ett välbesökt öppet möte i Östra Deje. Genomförande sker som ett LOVA projekt 2018-höst 2022 vi var tvungna att begära förlängning. Huvudman för projektet är Kalkningsförbundet, men det är vi som driver det Trots förlängning av projektet fram till nov 2022 kunde inte planerna på våtmarkerna realiseras.

Uppföljning: Sent 2023 beslutade Stora Enso samt Forshaga kommun att återigen ta upp arbetet med att försöka skapa våtmarkerna på vattenrådets initiativ som informerade om läget.

➤ **Projekt 5 Halgån (Hagfors, Torsby, Malung)**

två-årigt LOVA-projekt 2023–2024: undersökningar i huvudfåran med förslag på biotopåtgärder samt att ta fram en lokal åtgärdsplan för biflödet Kölan

Uppföljning: Projektet pågår enligt plan. Under 2023 har syre- och vattenanalyser från de fem sjöarna – som alla är uppdämda – gjorts. Biotopkartering har gjorts över Kölan, Sjöbäcken och Åssjälven, fem elfisken i med dåligt resultat utöver i Sjöbäcken som hyser mkt öring. Dammar och andra vandringhinder har inventerats och utretts.

Foto på E_DN A fångst i Bubäcken (mindre vattendrag till Halgån) minst en liter sugts upp genom ett special filter till det tar stopp – träff på öring men inte på invasiva bäckrödingen!

➤ **Projekt 6 Musåsystemet (Hagfors)**

En lokal åtgärdsplan togs fram 2019. Genomförandet pågår: Stora Enso har

åtgärdat de felaktigt lagda trummorna vid Virtjärnarna och nedströms Hemsjön. Elfiske har skett hösten 2021 för att få koll på öringen före biotopvården som gjordes manuellt i augusti 2022 utöver att Stora Enso bidrog med maskinkostnad vid utlägget av lekgruset.

Uppföljning: Inget nytt 2023

➤ **Projekt 7 Mansån-Ranån (Sunne-Munkfors)**

Dammen vid Ransbergs herrgård lagligförklarades av Mark- och miljödomstolen med motivering "gammal hävd". Under hösten 2023 togs kontakt med alla intressenter och vi kunde sammanställa en LOVA-ansökan då engagemanget var stort. Munkfors kommun bidrar med projektledare.

Läget: Framtagande av lokal åtgärdsplan under 2024–2025 förutsatt att LOVA-medel beviljas

Foto från Stämman 2017 i Ransberg

➤ **Projekt 8 Fämtan (Torsby, Malung),**

VR tog fram en lokal åtgärdsplan över Fämtansystemet, klar 2021. Vi har under 2022 tagit fram ett detaljerat underlag för biotopvård i Rattsjöälven, ett biflöde till Fämtan. Förhoppningsvis kommer biotopåtgärderna att genomföras av länsstyrelsen i LIFE-projektet för Natura 2000-älvarna.

Uppföljning: En kulturinventering av experter på Värmlands museum har skett 2023 på vårt initiativ. Kulturinventeringen ska redovisas för oss och länsstyrelsen våren 2024.

Foto på kilstensmur vid Grenarna

- **Projekt 9 Svartån.** Delar av Svartåns nedre lopp är naturreservat med två vandringshinder. Uppströms finns fyra dammar. Ingen av dessa dammar har idag någon kraftnytta. Stämman beslöt 2017 att fortsätta projektet som ett dialogprojekt för att försöka komma fram till bra åtgärder. Under 2020 har Sportfiskarna biotopinventerat sträckan upp till Bosjön och har förslag på hur vandringshindren ska åtgärdas. Länsstyrelsen gjorde en plan på åtgärder inom reservatet, vi är informerade men ej delaktiga, då våra frågor mest rör övre delen i Svartåns AVR. Detta inahierades 2023. Vi vill ha ett sonderande möte med syftet är att få klarhet i statens inställning till de åtgärder som behöver genomföras även uppströms reservatet.

Uppföljning: Inget arbete 2023, projektet ligger i långtidsplanen

➤ **Projekt 10 Tjärnsälvens vattensystem (Hagfors-Karlstad-Forshaga)**

Målsättning är att ta fram en lokal åtgärdsplan över Tjärnsälvens avrinningsområde, som är ett stort system med både kraftverk och höga naturvärden. Systemet har under 2019 inventerats, då LOVA-ansökan avslogs 2020 lämnade vi in en ny och sökte ett två-årigt projekt. Men vi drog tillbaka den då våra kommunrepresentanter inte har haft tid.

Uppföljning: Undersökningar är tidsplanerat till senast år 2025.

➤ **Projekt 11 Likan (Torsby kommun)**

En lokal åtgärdsplan är framtagen med bl.a. biotopvård genom Liksjödammen och önskemål om kulturinventering av flottledsminnen. Förhoppningsvis kommer biotopåtgärderna att genomföras av länsstyrelsen i LIFE-projektet för Natura 2000-älvarna. En kulturinventering har skett våren 2023.

Uppföljning: VR har kommit med input till länsstyrelsens LIFE-projekt ang. flottledsdammarna, i övrigt inget arbete under 2023.

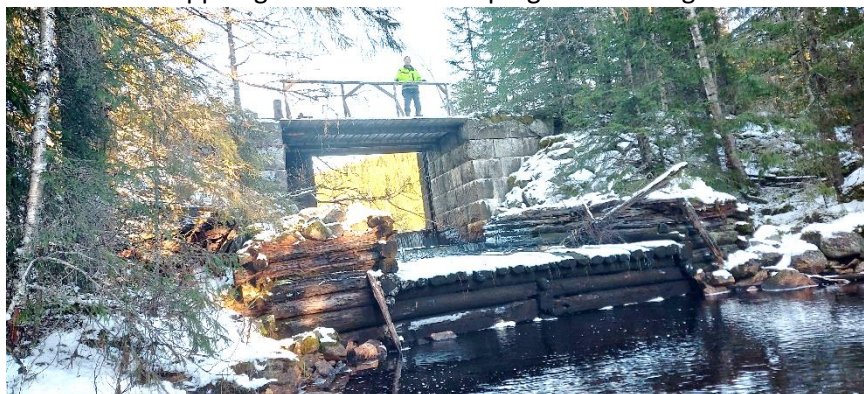

Foto på Hejsmyrdammen där **Likan gjort ett eget omlöp norr om dammen**. Idag inget vandringhinder och ett fint kulturminne som bör uppmärksammas!

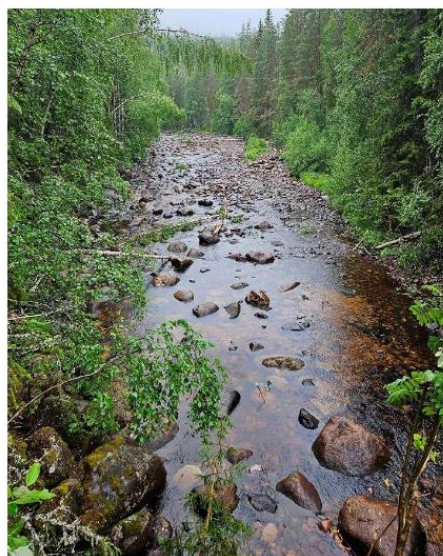
➤ **Projekt 12 Hyn (Kil, Karlstad och Forshaga kommuner)**

På en boendes initiativ – oro för algblomning - och med påhejning av de tre inblandade kommunerna fick vi LOVA-bidrag för att göra undersökningar i sjösystemet 2021–2022. De grunda Hyn-sjöarna är stadda i igenväxning, har varit/är fina fågelsjöar. Vi har låtit undersöka plankton, bottenfauna och påväxt samt själva tagit analyser i tillförande bäckar och i sjöarna. En fiskinventering kunde genomföras i regi av FVOF. DNA-analyserna visade på röding i Södra Hyn, vilket inte var väntat, förmodligen handhavandefel. Undersökningar avslutat och godkänt

Uppföljning: De boende vill att projektet fortsätter in i en åtgärdsfas. För detta behövs en anställd samordnare, Ingen av de ingående kommunerna har tid för att engagerar sig i detta år 2023 och vi får därför avvakta. Kanske genomförbart 2024–2026, ev i annan regi än VR.

➤ **Projekt 13 Tåsan (Torsby kommun)**

2022 har ett LOVA-projekt genomförts som har ökat kunskapsläget i Tåsans huvudfåra inför omprövningen av vattenkraften. En Lokal åtgärdsplan för Havåsystemet – ett oreglerat biflöde till Tåsan - togs fram. Vi har tagit fram ett arbets sätt där vattenrådet och kraftinnehavaren kan samverka kring undersökningar Tåsans huvudfåra utan att föregripa den omprövning som

Figur 2. Till vänster en sträcka av biflödet Tåsan före åtgärd, till höger samma sträcka efter åtgärd vid ungefär samma flöde. Notera den betydligt större våta bredden och den förbättrade kontakten med kantzonen. Foto: Anders Bruks.

kommer att ske. VR kan framgent vara behjälplig vid en del av genomförandet av våra planer.

Foto på Tåsans mynning i Klarälven före och efter biotopvård, källa Länsstyrelsens rapport

Uppföljning: Biotopvård anmäldes av VR som var huvudman för genomförandet men bekostades av länsstyrelsen.

➤ **Projekt 14 Mynningar av mindre vattendrag (Torsby och Hagfors kommuner)**

2022 erhöles ett LOVA-bidrag för detta projekt som delvis initierades av länsstyrelsen. 14 mindre vattendrag har inventerats. Av dessa bedöms 10 vara intressanta för biotopvård i mynningsområdet. Biotopvård i sju mynningar har fått godkännande av länsstyrelsen. VR har fungerat som ombud för fiskevårdsområdesföreningarna.

Uppföljning: *Manuellt arbete planeras 2024 i Acksjöälven och Stöen, Götån är klar, Sportfiskarna har lämnat in ansökan om LOVA-bidrag för Letten nov -23 Sportfiskarna planerar att söka medel för att arbeta med de återstående tre älvmyningarna: Husbäcken Höljes, Örn Kärrbackstrand samt Kvarnbäcken Hole. Var bidrar med återstående medel från 2023. VR kommer att fortsatt arbeta för att handlingar ska bli klara för Vingån här är det många markägare och alla har vi inte fått svar från.*

Götån: Biotopvård vid vägtrummor - före

och efter! Foto Sportfiskarna sept -23

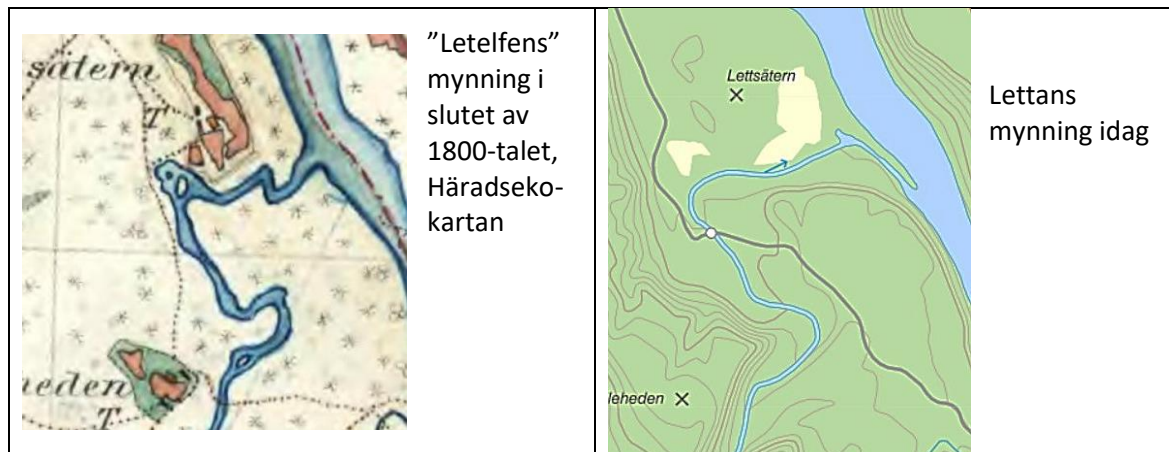
➤ **Projekt 15 Görsjöbäcken (Hagfors kommun)**

Görsjöbäcken är ett tätortsnära vattendrag, tidigare med en fin öringstam inkl. flodpärlmussla. Bäckens rinner genom Naturreservatet Mana och kverteras sedan under ett industriområde. Projektet syftar till att sammanställa en åtgärdsplan för bäcken. Sommaren 2023 rev Fortum två dammar i källsjöarna. En damm är kvar – sjukhusdammen (Hagfors kommuns ansvar)

Uppföljning: *I april 2023 sökte vi ett tvåårigt LOVA-bidrag med start 2024 ännu ingen respons. VR har bekostat elfiske nedströms sjukhusdammen hösten 2023, gott resultat.*

- **Projekt 16 Lettan (Torsby kommun).** Vår utredning av biotopvård i mynningsområdet godkändes av länsstyrelsen (tillstånd till vattenverksamhet), vilket fick till följd att en ansökan om LOVA-medel har lämnats in av Sportfiskarna för åtgärder i Lettan som bl.a. innefattar återställande av mynningsområdet.

- **Projekt 17 Hagälven (Hagfors kommun)**

Hagälven finns med i vår långsiktplan. Älven med dess utterförekomst är aktuellt i projektet ”Biologisk mångfald i Hagfors stad” med bl.a. önskan om en utterpassage vid Hagälvens trummor under Dalavägen. E_DNA för att leta invasiva arter. Projektet bygger på samarbete mellan Hagfors kommun, Uddeholms AB samt vattenrådet i de akvatiska delarna.

- **Projekt 18 Höljan Hynnans Harr (Torsby kommun)**

Höljans avr rinner upp i Norge, innefattar bl.a. Hynnans och flera andra vattenförekomster. Älven mynnar i Klarälvens torrfåra nedströms Höljes kraftverk. FVOF har uttryckt oro för harrförekomsten, och projektet syftar till att undersöka harren. I nov 2022 sökte vi ett tvåårigt LOVA-bidrag med start 2023, vilket länsstyrelsen avslag. Oklart i dagsläget om/hur projektet ska omformas för att bli accepterat som LOVA.

3. Klarälvens vattenråd ska initiera och driva på de mindre åtgärder på en lista som har tillsänts varje kommun. *Detta pågår främst i mindre biflöden i Torsby och Hagfors kommuner*
4. Vattenrådet ska vara delaktig i dialogen med kalkningsförbundet vid ändring av kalkningsplanerna. *Ännu ingen bra arbetsrutin för detta, även om kontakter har hållits. En översyn håller på att ske av länsstyrelsen, vilket vi hittills inte varit delaktiga i. Detta måste förbättras, så att kalkningen kommer in tidigt i våra projekt.*

Ekonomisk redovisning

Under perioden 2020–2023 har sju projekt genomförts med LOVA-bidrag. Bidragen kommer inte alltid in samma år som kostnaderna, utan kan släpa ett år. Tidigare har bidraget från HAV använts för så att inte kassabrist uppstår. Under de två senare åren har även kommunernas medlemsavgifter kunna nyttjas. 2023 kom Forshaga/Munkfors medlemsavgifter dubbelt, då de inte hann administreras under 2022

Fördelning av de "förutbetalda intäkterna" 2023 att nyttjas 2024:

Projekt 5 Halgån som är tvåårigt, rest av LOVA-bidrag (Torsby + Hagfors)	104 110 kr
Projekt 14 Örån och Husån, färdigställande biotopvård (Torsby kommun)	80 000 kr
Projekt 12 Hyn fortsättning undersökning. (K-stad o Forshaga)	10 000 kr
Projekt 18 Biologisk mångfald, DNA-analyser (Hela området)	48 000 kr

RESULTAT	År 2023
Intäkter	
Bidrag till verksamheten från vattenmyndigheten	-0 kr
Bidrag till Musån (tvåårigt, klart 2022)	20 000 kr
Bidrag till Hyn (tvåårigt, klart 2022)	60 000 kr
Bidrag till Tåsan (1-årigt slutredovisades 2023)	107 500 kr
Bidrag 14 mynningar i övre Klarälven (1-årigt, rest 2023)	55 000 kr
Projekt 5 Halgån,	255 000 kr
Periodiserat förutbetalt bidrag Halgån	- 104 110 kr
Medlemsavgifter kommunerna	108 000 kr
Förutbetalda bidrag, se lista ovan	- 139 000 kr
Summa intäkter	363 390 kr
Kostnader	
Administrativa kostnader	21 171 kr
Utgifter i samband med styrelsemöten	3 107 kr
Kostnader för resa kalkeffektprovtagning	1 300 kr
Projekt 1 Acksjön (resa+avgift biotopvård)	1 735 kr
Projekt 2 Värmullen, resekost.	1 208 kr
Projekt 3 Upplunden/Klamma resa	120 kr
Projekt 5 Halgån LOVA-projekt 2023–24	150 890 kr
Projekt 13 Tåsan, avslut 2022, restfaktura	107 500 kr
Projekt 14 Mindre vattendragmynningar i Klarälven, restfaktura	55 300 kr
Projekt 15 Görsjöbäcken	5 000 kr
Projekt 16 Lettan (avgift)	1 660 kr
Projekt 18 Start biologisk mångfald	15 000 kr
Summa utgifter	363 990 kr
Årets resultat	- 600 kr
IB	3 604 kr
UB	3 004 kr

Verksamhetsberättelsen är godkänd av Styrelsen 2024-04-09 samt av Revisorerna.